

UNIE van de RELIGIEUZEN
van VLAANDEREN

Ontmoeting met
Mgr. José Rodríguez Carballo
Secretaris van de Congregatie
voor het Gewijd Leven

Gent, Vormingscentrum Gislain
5 november 2014

Mgr. José Rodríguez Carballo werd in 1953 in het Spaanse Orense geboren en studeerde theologie in het Heilig Land. Hij legde de professie voor het leven af bij de minderbroeders-franciscanen in 1976 en werd tot priester gewijd in 1977. Later werd hij achtereenvolgens novicenmeester, provinciaal secretaris en provinciaal overste van de minderbroeders in Spanje. In 2003 werd hij verkozen tot minister-generaal van de orde en vanaf november 2012 tevens voorzitter van de Internationale Unie van Hogere Oversten van de Religieuzen (USG). In 2013 benoemde paus Franciscus hem tot secretaris van de Congregatie voor de Instituten van Godgewijd Leven en de Sociëteiten van Apostolisch Leven.

Graag wil ik met u een radiografie maken van het huidige godgewijde leven en perspectieven aanreiken voor de toekomst. Ik wil met u overwegen wat wij bespreken in de Congregatie voor het Religieuzen Leven. Ik wil met u delen wat ons bedroeft en wat ons bekommert, maar vooral wat ons hoopvol stemt ten aanzien van het religieuze leven.

Wat bedroeft ons?

Nogal wat religieuzen lijken verlamd, moe en onvoldaan. Ze nestelen zich veilig in hun vertrouwde manier van leven of in zelfvoldaanheid, een houding die belet om hoopvol naar de toekomst te kijken. Ze zitten gevangen in verveling en gewoontes en gaan gebukt onder de traditie die ze niet in vraag willen stellen. Deze manier van Godgewijd Leven wekt geen sympathie meer op en geen hoop, roept mensen niet meer op, verlost hen niet. Het verzwakt de aantrekkelijkheid van de roep van God en staat de navolging van Christus in de weg.

Ik wil niet met een beschuldigende vinger wijzen maar we moeten de symptomen van broosheid in onze beleving van het godgewijde leven durven zien. Enkele cijfers kunnen ons daarbij helpen. Tussen 2008 en 2013 ontvingen wij bij de Congregatie 671 aanvragen tot exclaustatie. 1750 religieuzen werden gedurende die 5 jaar weggezonden waarvan een groot aantal op last van de kerkelijke rechtbank. Elke jaar treden er zo'n 3000 religieuzen uit.

Uittredingen, exclaustaties en wegzendingen zijn vaak een gevolg van het niet tijdig doorvoeren van bestuurswisselingen. Oversten zijn geneigd om al te lang vast te houden aan hun ambt of functie. In de toekomst zullen wij voorzichtiger omgaan met aanvragen voor postulatie. Bij een 4^e postulatie op rij zullen wij proberen om zelf een abdis te benoemen of, indien niemand anders geschikt wordt bevonden, overwegen om het klooster op te heffen.

Zetel: Vooruitgangstraat 333 bus 4 - 1030 Brussel

Secretariaat: Sint-Jozefstraat 6 - 9041 Gent-Oostakker

☎ 09 3237858 - 📞 0473 943619 - 📠 09 3237855 - 📧 secretariaat@religieuzen.be - 🌐 www.urv.be

Wat bekommert ons?

Instituten met eenzelfde charisma hanteren vaak een totaal verschillende interpretatie van de regel, bijvoorbeeld in verband met de 'beslotenheid'. Men kan dit vermijden door de constituties te vereenvoudigen en te herleiden tot het wezenlijke. Wij ontvangen een overvloedig aantal aanvragen tot dispensatie van de regel en we zien ons genoodzaakt om daar in de toekomst selectiever mee om te gaan. Het is in de eerste plaats aan jullie om te bepalen wat essentieel is in de beleving van de regel, zonder dat wij moeten tussenkomen.

Jaarlijks komen er meer dan 3000 aanvragen binnen voor ontslag van geloften. Het doet de vraag rijzen of er iets schort aan de vorming van de religieuzen. Is er een tekort in de noviciaatsopleiding, een gebrek aan geestelijke begeleiding of aan voortgezette vorming, voornamelijk in de periode na de professie voor het leven? Het zijn vooral jongere broeders en zusters die uittreden, maar ook oudere. Wat te denken bij een aanvraag tot ontslag van een 80-jarige zuster die het moederschap nog wilde beleven door een kind te adopteren. Wat is er aan de hand met onze samenleving?

Het evenwicht tussen de generaties is grondig verstoord en dat leidt vaak tot een gebrekkige opvolging. Er ontbreekt een oprechte wil bij instituten met eenzelfde charisma om te zoeken hoe ze zouden kunnen samengaan.

Wij ondervinden vaak problemen met stichters van nieuwe gemeenschappen die zich autoritair opstellen of die hun jonge mensen een beperkte, preconciliaire of zelfs anti-conciliaire vorming aanbieden. Nieuwe stichtingen hebben vaak ook te kampen met financiële problemen.

Het is onvermijdelijk dat een 'werelds klimaat' onze kloosters binnendringt. Over-activisme vormt een bedreiging voor creativiteit, gebedsleven en toewijding. Het verzwakt de motivatie en leidt de aandacht af van de oorspronkelijke inspiratie van de stichter.

Wij zijn ook bezorgd om een toenemende drang naar individualisme die kan uitgroeien tot een vorm van zelfverheerlijking, waarbij nog weinig rekening gehouden wordt met het leven als broeders of zusters in gemeenschap. Deze individuen leiden een religieus leven dat eerder naar zichzelf verwijst dan wel naar Christus. Zij maken zichzelf tot norm van hun handelen.

Wat maakt ons blij?

We gaan door een moeilijke periode, gekenmerkt door allerlei spanningen, maar ook door hoop. De meeste religieuzen zoeken naar een nieuwe invulling van hun charisma, passend bij deze tijd. De vrucht daarvan is een vernieuwd en versterkt godgewijd leven. De tijd na het Concilie is niet bepaald gemakkelijk maar voert ons wel terug naar een rijker en meer authentiek evangelisch leven.

Wij zijn blij om het feit dat de religieuzen zoeken naar betere communicatie en samenwerking en inspanningen leveren om het godgewijde leven een nieuwe gestalte te geven in de maatschappij van vandaag. Zij verkiezen naar de periferie te gaan, naar mensen aan de rand van de samenleving. Die keuze stemt ons dankbaar en gelukkig.

Het ontstaan van nieuwe vormen van religieus leven maakt ons blij. De voorbije 5 jaar zijn er 20 nieuwe instituten van godgewijd leven erkend: 3 mannelijke en 17 vrouwelijke. 7 daarvan zijn in Europa ontstaan en dat is toch heel positief.

Het is echter niet eenvoudig om een nieuwe gemeenschap te erkennen als de betrokken bisschop weinig blijkt geeft van een kritisch onderscheidingsvermogen. Daarom zullen de bisschoppen in de toekomst advies moeten vragen in Rome alvorens een nieuwe gemeenschap te kunnen erkennen als instituut van religieus leven of als vereniging van apostolisch leven.

Wij zien in de Kerk vele vormen van samenwerking tussen gemeenschappen en charisma's; dat bevordert de openheid en de dialoog tussen de instituten. Religieuzen die het hart gericht houden op de Heer stralen een profetisch karakter uit. Zij leven vanuit hun eigen charisma en inspiratie. Op die manier zijn zij een zegen voor de maatschappij waarin zij leven.

Men voelt weer een open blik op de wereld, met aandacht voor de eigen cultuur, een gezonde autonomie van de persoon en de eigenheid van het man- en vrouw-zijn. Religieuzen hebben weer een helder gevoel van kerk-zijn, willen deel uitmaken van die kerk en van daar uit op weg gaan, zonder een kritische geest tegenover de Kerk te verliezen.

Dit alles vraagt om een goede vorming, ook voortgezette vorming en begeleiding. Het vraagt ook de moed en de durf om structuren te vereenvoudigen en gewoontes die niet meer gebaseerd zijn op het wezenlijke los te laten.

De Geest die ons uitnodigt

Tot zo'n manier van godgewijd leven stimuleert de Heilige Geest ons. Hij nodigt ons uit om ons te richten naar Christus en ons te concentreren op het essentiële: de toewijding, de broeder- en zusterschap en de missie. Hij nodigt uit tot een leven, gekeerd van zichzelf naar de anderen. De Geest nodigt uit tot een godgewijd leven dat bezield is door de Heer, om samen met het godsvolk naar Hem op weg te gaan en gemeenschap te vormen. Gemeenschappen die vindplaatsen zijn van God en zich in hun eigenheid laten herscheppen door de Geest. Dat wij anderen deelgenoot maken aan onze spiritualiteit en inspiratie, aan de contemplatie, de mystiek en de dynamiek van ons leven. Ons leven moet de dorst naar God en de gemeenschap met mensen zichtbaar maken als een levend teken, een profetie voor de vrouwen en mannen van deze tijd.

Toen paus Franciscus de zusters Clarissen van het protomonasterium in Assisi bezocht, drong hij er bij hen op aan, niet om meer in heiligheid of armoede te leven, maar juist om een meer menselijke gemeenschap te worden. Dat geldt voor ons allemaal: gemeenschap vormen van meer authentiek menselijk leven, met een gezonde autonomie van de personen, waarin men de verschillen tussen mensen aanvaardt als een gave Gods.

De Geest nodigt ons uit tot een gewijd leven dat aanvaardt "arriesgados" te zijn, een Spaans woord voor: nieuwe wegen durven gaan, nieuwe mogelijkheden durven zien, ook in de crisis antwoord geven op dringende vragen. Hij nodigt uit tot een profetisch leven dat oproept, herinnert en verkondigt, en de waarden van het Evangelie beschermt en voorrang geeft.

De Geest roept op tot een godgewijd leven dat zich de hoop, de gratuiteit, de broederlijke en zusterlijke liefde, het enthousiasme en de evangelische vreugde en kracht niet laat ontnemen. Een leven dat, bewust van zijn zending, de uitdagingen met geloof en durf onder ogen ziet en antwoord geeft op de tekenen van deze tijd. Met andere woorden: de Geest nodigt uit tot een godgewijd leven met toekomst! Velen vragen zich af of het nog wel toekomst heeft. Paus Benedictus XVI zei op 5 november 2010 tot de Braziliaanse bisschoppen: "Het godgewijde leven in de kerk kan nooit sterven omdat het zijn oorsprong vindt in de Heer zelf". Er zijn inderdaad vormen van religieus leven die 'oud' geworden zijn, voorbijgestreefd, niet meer aanspreken en dus ook niet zullen blijven bestaan. Toch heeft het godgewijde leven toekomst in de mate dat het getuigenis geeft en in creativiteit groeit in de vruchtbare grond van deze tijd en cultuur. Laat je herscheppen om je eigen charisma opnieuw te ontdekken!

Als ons leven anderen niet kan uitdagen, oproepen, provoceren, dan zegt het niets meer. En het kan maar uitdagend zijn door een gepassioneerde liefde voor God, door een warme zuster- en broederschap waarin vergeving mogelijk is en die deelt in de zending van Jezus en zo Gods volk wordt dat lijdt én hoopt.

De toekomst van het godgewijde leven ligt in een alternatieve levensstijl met een profetisch karakter, die tegen de cultuur en het maatschappelijk gedrag van deze tijd in durft te leven. Een 'kairos' (de gunstige tijd) om terug te keren naar de essentie. De crisis waar we nu doorheen gaan, kan de springplank worden naar een vernieuwde en verdiepte betekenis of invulling van ons godgewijde leven. Crisis is niet noodzakelijk negatief. Ze zal positief zijn indien de beslissingen die wij nemen, inspelen op de tekenen en de noden van deze tijd.

Onze toekomst ligt in een leven dat radicaal beleefd wordt in beschikbaarheid, zonder verstarring en open voor de Geest van God die waait waar Hij wil. Ze ligt in de nauwe band tussen ons zijn en handelen, in een leven in eenvoud en armoede dat getuigt van Jezus Christus en niet veel uitleg behoeft. Een celibitair leven, dicht bij de mensen en omwille van het Rijk Gods, in een gehoorzaamheid die ons meer vrij maakt, in een menselijke zuster- en broederschap.

Zo'n manier van godgewijde leven vraagt veel durf en moed. Het vraagt dat wij de stoutmoedige stap zetten naar de periferie, naar degenen die in onze maatschappij beschouwd worden als menselijk afval. De toekomst van het godgewijde leven ligt in een leven dat veel zorg draagt voor de kwaliteit, meer dan zich te bekommeren om het aantal.

Wat kan de Congregatie voor het religieuze leven voor u betekenen?

Het decasterie is niet ver van u en kent uw problemen. Het is er voor u en staat in uw dienst. Ons grootste verlangen is het Christus te volgen en Hem te dienen. Daarom zoeken we naar middelen om meer te kunnen communiceren. Onze diepste wens is dat de schoonheid van het godgewijde leven u mag verjongen en een troost mag zijn voor deze wereld. Verheugt u! Zo luidt de oproep van paus Franciscus. Verheugt u over de schoonheid en de goedheid van God!

*Het godgewijde leven
in de Kerk vandaag*

*Evangelisch
Profetisch
Hoopvol*

2015 - Jaar van het Godgewijde Leven

Voor dit Jaar van het Godgewijde Leven hebben wij gekozen voor dezelfde doelstellingen die paus Johannes Paulus II meegaf bij de opening van het derde millennium:

- naar het verleden kijken met dankbaarheid
- het heden beleven met passie
- de toekomst omhelzen met hoop.

Wij hebben voor dezelfde doelstellingen gekozen omdat de kerk in dit 3^e millennium er nog steeds naar op weg is. Wij hopen en verlangen dat u in dit jaar van het godgewijde leven de nadruk legt op 5 woorden:

1. **dankbaarheid:** dankbaarheid om Vaticanum II dat nog steeds het kompas vormt dat ons in de juiste richting oriënteert
2. **passie en geestdrift:** niet moe worden profetisch te leven in deze tijd
3. **hoop:** die berust op God. Hoop is niet hetzelfde als optimisme. Optimisme is geen evangelische waarde, hoop is dat wel.
4. **evangelie:** dat is het fundament van ons godgewijde leven
5. **profetie:** 'Ons godgewijde leven zal profetisch zijn of het zal niet zijn' zegt paus Franciscus.

Na zijn uiteenzetting gaf mgr. Carballo antwoord op vragen van de deelnemers, met aansluitend een overzicht van de initiatieven vanuit Rome ter gelegenheid van het Jaar van het Godgewijde Leven.

Heeft paus Franciscus al iets kunnen veranderen aan de sfeer in het Vaticaan?

Ik ervaar een sterke band met paus Franciscus en met de prefect van de Congregatie, Kardinaal João de Aviz. Wij komen drie keer per week samen om te praten over onze zorgen, de vreugde en de problemen t.a.v. de godgewijde mensen in de wereld. De samenwerking met de prefect en met Paus Franciscus is voor mij een leerschool.

Paus Franciscus schept een nieuw klimaat in het Vaticaan. Hij vindt het van groot belang de religieuzen persoonlijk te ontmoeten en hen niet enkel brieven te schrijven. Vandaar mijn bezoek. Wij besteden samen veel tijd aan de broeders en zusters die ons in Rome willen spreken; wij willen luisteren naar hun noden en vragen. De analyse van onze problemen mag ons niet verlammen. Wij moeten ons enthousiasme en dynamisme samenbundelen.

De rondzendbrief 'Verheugt u!' van paus Franciscus werd heel goed onthaald en wereldwijd vertaald, ook hier in uw land en dat stemt ons dankbaar. Dank aan alle religieuzen die deze brief gelezen hebben. *[n.v.d.r. deze brief is in het Nederlands niet verschenen in drukvorm maar kan wel gedownload worden via de website van de URV].*

Wat bedoelt u met 'de constituties van de religieuzen moeten eenvoudiger worden'?

De meeste constituties zijn te gedetailleerd. Ze lijken wel op een encyclopedie van voorschriften waarvoor men om de haverklap dispensatie aanvraagt in Rome. Jullie moeten ze vereenvoudigen zodat ze enkel nog de essentie bevatten van uw charisma, datgene wat geldt voor ieder land en voor elke gemeenschap en dicht bij de realiteit van het concrete leven staat.

Ziet u een nieuwe vorm van clarissenleven mogelijk? Hoe ziet u dat dan concreet?

Ik ken uw levenswijze goed, zusters Clarissen. En ik houd van u, dat weet u! Er bestaan al nieuwe vormen van clarissenleven in de wereld. Maar er is ook de nodige zorg om een goed evenwicht te vinden tussen een leven in beslotenheid en toch de nodige voeling te houden met de wereld buiten het klooster en met de realiteit rondom ons. Ik maak van deze gelegenheid gebruik om te zeggen dat wij werken aan een document gericht aan alle slotkloosters en monasteria. Wij hebben hen een vragenlijst voorgelegd met drie vragen: over de vorming, over het leven in beslotenheid en over de autonomie. Hebt u die vragen beantwoord, zusters, en ons uw antwoord bezorgd? Dank u daarvoor.

De doorgedreven autonomie van de slotkloosters is een ernstig probleem. Ik hoorde nog niet zo lang geleden over een monasterium dat nog twee zuster telt waarvan de jongste 82 jaar is... en, noodgedwongen, abdis. Iedereen zal begrijpen dat zoiets echt niet meer kan. De invulling van 'autonomie' is dringend toe aan herziening. Maar wij voelen ook een sterke tegenwind. Als wij er nog maar over durven spreken dan worden alle voorhanden zijnde zwaarden extra geslepen en gaat men in de (tegen)aanval.

Hoe kunnen we vermijden dat veel broeders en zusters het religieuze leven verlaten?

Wij moeten een gezond onderscheidingsvermogen zoveel mogelijk bevorderen. Als een broeder of zuster ons verlaat, dan moeten wij de vraag durven stellen waarom zij die beslissing nemen. Neem niet te vlug jonge mensen aan die zelf denken dat ze 'geroepen' zijn. Vaak wordt bekering tot Jezus Christus ook verward met een roeping tot het religieuze leven.

Jonge mensen hebben een goede begeleiding nodig en ook de nodige tijd om een gefundeerde keuze te maken. Het godgewijde leven mag geen toevluchtsoord zijn. Vaak zijn uittredingen het gevolg van een gebrek aan onderscheidingsvermogen bij degenen die hen aannemen.

Een ander punt is een gezonde omgang met seksualiteit. Ook op dat vlak ontbreekt het vaak aan een goede begeleiding. Mensen die kiezen voor het religieuze leven komen zelf vaak niet tot echte affectieve rijpheid.

Een belangrijk criterium om nieuwe zusters en broeders aan te nemen in deze tijd is hun geloofsbeleving. Het is van groot belang om de reële verwachtingen van de mensen die bij ons aankloppen en zich geroepen voelen, goed te onderkennen en naar waarde te schatten.

Initiatieven vanuit Rome ter gelegenheid van het Jaar van het Godgewijde Leven

Wij zijn bezig met de uitwerking van drie belangrijke evenementen:

- een oecumenisch colloquium dat eind januari 2015 gehouden wordt;
- een seminarie voor vormingsverantwoordelijken in april 2015;
- workshops voor jongeren en jonge religieuzen in september 2015.

Er zal een studieweek gehouden worden om na te denken over de gemeenschappelijke basis van de religieuze instituten.

We willen ook een gebedsketen vormen die vertrekt vanuit monasteria in verschillende landen, waaronder ook in het protomonasterium van de Clarissen in Assisi en dat van de Karmelietessen in Avila. Van daaruit zal de gebedsketen zich verspreiden naar alle contemplatieve gemeenschappen in de wereld.

Wij vragen ook aan de kloosters om op de plek waar zij leven zelf gebedsdagen te organiseren met getuigenissen over hun eigen godgewijd leven. Het is ook een gelegenheid om plaatselijke heiligen en martelaren op een bijzondere wijze onder de aandacht te plaatsen. In Rome zal er een tocht georganiseerd worden die de heiligen en martelaren centraal stelt.

Ter afsluiting van het Jaar van het Godgewijde Leven is er van 30 januari tot 2 februari 2016 een grote samenkomst gepland met paus Franciscus en een afvaardiging van alle religieuzen. Die bijeenkomst wordt afgesloten met een grote dankviering op de jaarlijkse dag van het godgewijde leven.

Wij verwachten ook dat elk land zich inzet om zelf initiatieven te nemen. Dank alvast voor de inspanningen die jullie hier in België daarvoor doen.

Aansluitend gaf Abt Erik De Sutter, voorzitter van de Unie van de Religieuzen van Vlaanderen (URV) toelichting bij de initiatieven die in Vlaanderen genomen worden. Er wordt o.m. een gebedskaart uitgegeven in samenwerking met Kerk in Nood. Er zal ook een LED-fietslampje verspreid worden met de tekst: 'Ik ben het licht van de wereld'. Dit kan aanleiding zijn tot gesprek over ons godgewijde leven en de navolging van Christus.

Er wordt ook gedacht aan de mogelijkheid om in het najaar van 2015 open kloosterdagen te organiseren. En in samenwerking met 'Jongerenpastoraal' (Verse Vis) wordt uitgekeken naar de mogelijkheid om een initiatief op touw te zetten speciaal voor jongeren.

Meer informatie over de verdere ontwikkelingen is te volgen op de URV-website www.urv.be

Notities: zr. Carmen en zr. Mariette, Zusters Clarissen, Sint-Truiden

Bewerking: br. Paul Daemen, secretaris URV